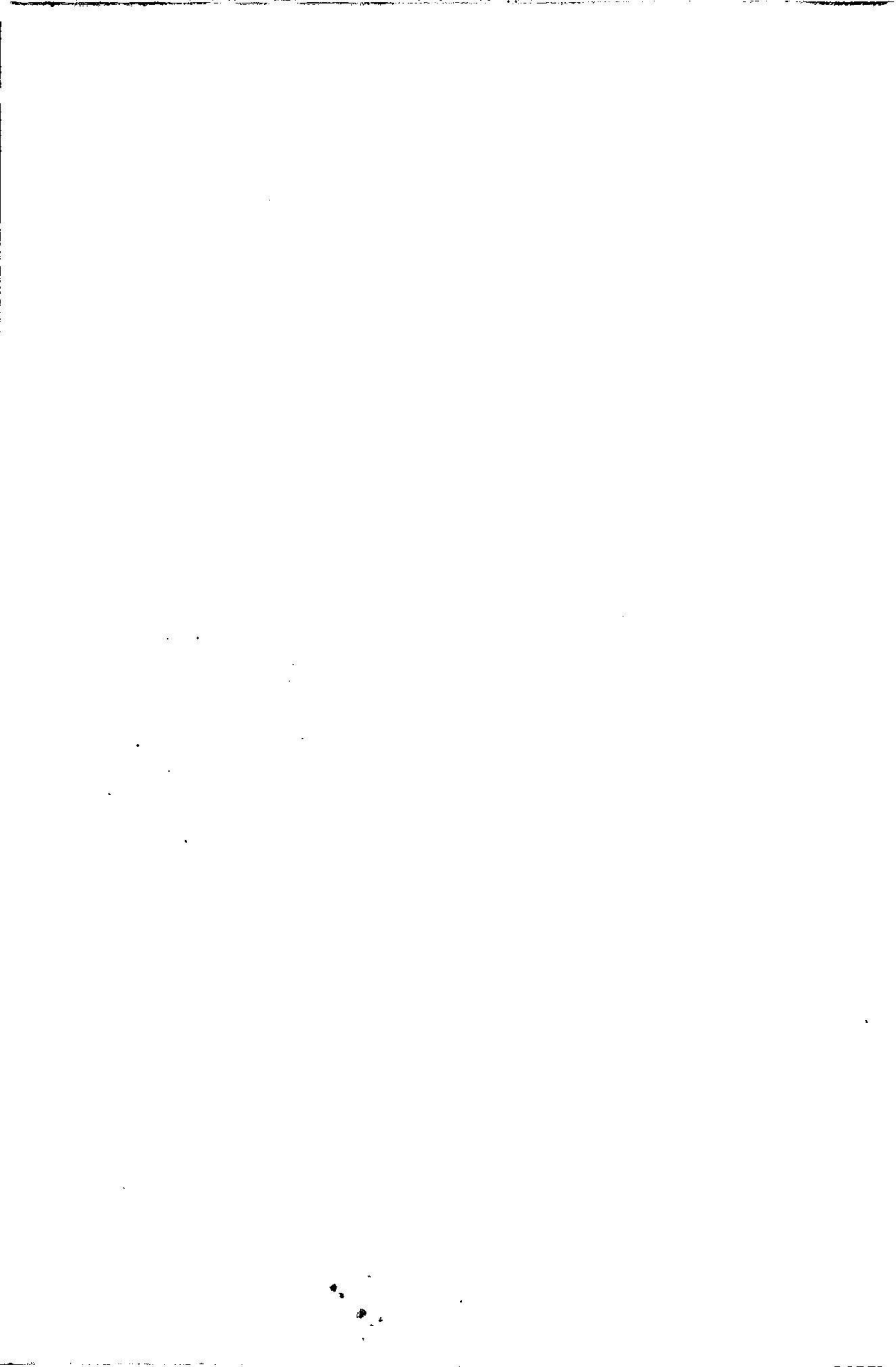

DISK

işçi sınıfı ve halkımız
açısından

**YENİ VERGİ
TASARISI
ÜZERİNE
GÖRÜŞLER**

İşçi Sınıfı ve Emekçi
Sınıflar Açısından

**YENİ VERGİ
TASARISI
ÜZERİNE
GÖRÜŞLER**

DİSK YAYINLARI No. : 25

*DİSK Basın - Yayın, Halkla İlişkiler
Dairesi Tarafından Hazırlanmıştır.
Merter Sitesi — Tel 75 47 93 — İST.
Dizgi ve Baskı : GENÇLİK BASİMEVİ
Baskı Tarihi : 12 Haziran 1978*

VERGİNİN BİR ADI DA ZORALIM'DIR...

Vergi yasasını yeniden düzenlemeye yönelik girişimler son günlerin en tartışmalı konularından biri. Tasarının yarattığı etki çok haklı bir gerekçeden kaynaklanmaktadır. Çünkü vergi bir kurum olarak toplumun bütün sınıflarını etkileyen bir işleve sahiptir. Tasarının getirdiği yeni hükümler, etkilediği bütün sınıfları harekete geçirmiş ve bu sınıflar bu etki doğrultusunda görüşlerini açıklamaya başlamışlardır.

VERGİNİN TARİHİ GELİŞİMİ

Vergi, bilimsel tanımında da belirtildiği gibi «zora dayalı» bir «alım»dır. Alan devlettir. Devletin var olduğu sınıflı toplumlardan bu yana vergiler devletin işlevine uyumlu olarak gelişmiş ve değişime uğramıştır. İlk devlet, köleci toplumda, köleci üretim biçiminin gelişmesini ve kendini korumasını üstlenmek için kurulduğunda, alacağı vergiyi de belirlemiştir. Bu, zor alım, mal olarak ya da köle sahibinin devlete verdiği bizzat mal halindeki köleyi (insanı) kapsayan bir vergi olmuştur. Daha sonra köleci üretim biçimi yıkıldığında kurulan feodal devlet de, kendi iktidarını üretecek vergiyi salmıştır ve almıştır.

Kapitalist üretim biçiminin kendini üretecek devlet işlerliğine kavuşmasından sonra da, devletin yönetimini el-

lerine geçiren kapitalistler, verginin «nasıl» ve «ne kadar» ve «kimden» alınacağına karar vermişlerdir. Bütün bu tarihsel gelişim, verginin sınıfsal niteliğini de ortaya koyan gerçekleri belirtir. Vergi biçimi, devlet denilen, egemen sınıfın baskı örgütü ile sıkı bir kader birliği içinde olmuştur.

KAPİTALİST DÜZENDE DEVLET VE VERGİ

Tarihte ilk kez, kapitalist üretim ilişkisi içinde yaşayan sınıflar, karşılıklı örgütlü olmanın objektif koşullarına sahip olmuşlardır. Sınıflı toplumların hiç birinde, mülkiyet sahibi sınıfların dışındaki hiç bir sınıf, kapitalist toplumda işçi sınıfının eline geçirdiği örgütlenme hakkına ulaşamamıştır. Köleci toplumda köleler örgütsüzdürler. Feodal toplumda da serfler örgütsüzdürler, sınıflı toplumlarda sömürülen sınıflardan yalnızca işçi sınıfı, kapitalist üretim ilişkileri içinde var olmuş ve üretimin sosyal niteliğinin zorunlu sonucu da örgütlenme hakkını büyük mücadeleler vererek ele geçirmiştir. Köleci üretim biçiminde köleler, köleci devletin, feodal üretim biçiminde de serfler feodal devletin koyduğu ve zorla aldığı vergiyi genellikle boynu bükük ve çaresiz karşılar-ken, kapitalist üretim biçiminde, işçi sınıfı, kapitalist devletin koyduğu vergiyi boynu bükük ve çaresiz karşılamamıştır.

VERGİ İLE SÖMÜRÜ DURDURULAMAZ.

Ancak, bütün bunlara rağmen, verginin hakim sınıfların bir «zor alımı» olduğu gerçeği, hiç bir zaman değişmemiştir. Hatta, vergi salma, kimden ne kadar ve nasıl vergi alınacağını belirlenmesi, egemen güç olmanın kapitalist düzende de en belirgin kanıtı olmaya devam etmiştir. Yani kapitalist düzende de vergi alma fonksiyonu, egemen olmanın zorunlu şartıdır. Bu nedenlerden ötürü:

- Vergilerle sömürünün durdurulması olanaksızdır.
- Vergilerle gelir dağılımını düzeltmenin de bir sınırı vardır.

Bu, kapitalist özel mülkiyetin başladığı yerde biten bir olgudur.

TÜRKİYE'DE VERGİLEME

Türkiye'de vergileme, Türkiye ekonomisinin gelişim düzeyi ile çok yakından ilgili olmuştur. Osmanlı ekonomisinin tarıma dayalı niteliği, salınan vergiyi de belirlemiştir. Osmanlı Devleti'nin saldıgı vergi, köylünün elde ettiğı ürünün belli bir oranıdır. Bu hristiyan köylülerde ve müslüman köylülerde değişik ölçüler halindedir. Ancak, kapitalist emperyalist sistemle 1800 başlarında ilişkilerin başlamasından sonra, hristiyan köylüler lehine bir düzelme yapılmıştır. Cumhuriyetin kurulmasından sonra, Osmanlı Devleti'nin vergi sistemi değiştirilmiş, «öşür» ve «aşar» yerine, dönemin egemen güçlerinin belirlediğı vergiler oluşturulmuştur.

Bu yapı Türkiye'de dışa bağımlı kapitalistleşmenin hız aldığı 1950'lere kadar devam etmiştir. Cumhuriyet sonrasında, vergi sisteminin özündeki ilk köklü değişiklik de bu dönemde olmuştur. Ancak siyasal iktidarı ellerinde bulunduranlar, vergileri belirlerken, egemen sınıfların «sanayiciler», «toprak sahipleri», «tacirler», «ithalatçılar», «ihracatçılar», «bankacılar» gibi her kesiminin çıkarlarını dengelemeyi de gözden uzak tutmamışlardır.

1960'dan sonra dışa bağımlı kapitalistleşmenin büyük bir hız kazanması, vergi yasasında güçlenen bu kesimler lehine bir değişikliği de zorunlu hale getirmiştir. 1960'larda vergi yasası yeniden düzenlenmiştir. 1978'i yaşarken, kapitalistleşmenin hızı daha da artmış, dışa bağımlı işbirlikçi sanayicilerin ve bankacıların gücü ekonomik ve siyasal düzeyde büyümüştür.

İşte bu günlerde ortaya çıkan vergi değişikliği önerisinin temelinde yatan belirleyici güç, banka ve sanayi sermayesinin bu konudaki ısrarlı talepleri olmuştur. Bu güçler yeterince vergilendirilmeyen, ticaret, ithalat, ihracat, ve toprak sahiplerinin daha çok vergi vermesini istemişlerdir. Yürürlükteki vergi yasasının değişmesi için, devlet yöneticilerini zorlamışlardır. Yapılan değişikliklerle devletin gelirlerinin artırılmasını ve elde edilecek fonların kapitalist sermaye birikimi olarak değerlendirilmesini istemişlerdir. Yani geliri artan devletin kendilerine çeşitli adlarla kredi vermesinin koşullarını yaratmayı amaçlamışlardır. Hatta kendi tasarruflarında sermaye birikimini kolaylaştıracak vergi yasası değişiklikleri önermişlerdir.

İŞÇİ SINIFIMIZ VE YENİ TASARI

Egemen sınıfların kendi içlerinde vergi yasasının biçimi üzerinde tartışmaları ve tasarının hazırlanma aşamasında ve komisyonda da önemli ölçüde işçi sınıfı ve emekçi sınıflar açısından kuşa çevrilmesi, işçi sınıfımız ve emekçi sınıflarca tepkisiz bırakılmamıştır.

İşçi sınıfımız ve emekçi sınıflar başta DİSK olmak üzere sendika ve demokratik örgütleri aracılığıyla yasanın, işçi sınıfının ve bütün çalışanların emeğini koruyan nitelikte çıkması için önerilerde bulundular. Görüşlerini açıkladılar. Tasarıyı eleştirdiler.

Elinizde bulunan bu kitapçıkta DİSK'in yeni hazırlanan tasarısı üzerine görüşleri ve tasarının eleştirisi işçi sınıfı ve emekçi sınıflar açısından alması gereken biçimi kısaca sunulmuş bulunmaktadır...

GENEL DEĞERLENDİRME

Bakanlar Kurulunun parlamentoya sunduğu vergi yasa tasarıları hakkında sağlıklı bir değerlendirme yapabilmek için öncelikle yürürlükteki durumu bilmek gereklidir. Yürürlükteki durum net olarak bilindiğinde hükümetçe önerilen tasarıların getireceği düzenlemelerin muhtemel sonuçlarıyla bir karşılaştırma yapmak ve sağlıklı sonuca varmak mümkündür. İzleyeceğimiz yöntem, öncelikle yürürlükteki, durumun saptanması, ardından yeni tasarıların getireceklerinin ele alınması ve düzenlemeye ilişkin değerlendirme ve önerimiz bölümlerini vermek biçiminde olacaktır.

İncelememizde gelir vergisinin ele alınması geniş bir yer tutacaktır. Gelir vergisi vergilerin adaletli dağılımı açısından önemli bir işleve sahiptir.

TÜRKİYE'DE GELİRLERİ KİM KAZANIYOR, VERGİLERİ KİM ÖDÜYOR?

Ülkemizde ulusal çapta yapılan en geniş boyutlu gelir dağılımı araştırması 1973'de Devlet Planlama Teşkilatı'nın gerçekleştirdiği araştırmadır. Bu araştırmada gelir dağılımında pay olan sosyal kesimler 3 bölümde toplanmıştır.

- 1 — **Ücretliler** : Bu kesime düz ve nitelikli işçiler, teknisyenler, memurlar, kamu hizmetinde çalışan öbür personel ile bürolarda ve hizmetler kesiminde çalışanlar girmektedir.
- 2 — **Sermaye ve serbest meslek sahipleri**: Büyük tüccar, sanayici, ithalat, ihracat grupları, doktor, mühendis, avukat gibi serbest meslek sahipleri, büyük çiftçiler ve irat sahipleri bu grupta toplanmıştır.
- 3 — **Küçük üreticiler** : Küçük esnaf ve sanatkâr ile küçük ve orta çiftçiler bu gurubu oluşturmaktadır.

ÇİZELGE : 1

TÜRKİYE'DE SOSYAL KESİMLERİN MİLLİ GİDERDEN ALDIKLARI PAYLARI GÖSTERİR TABLO

Sosyal Gruplar	(Milyar TL)	Gelirin %si
Ücretliler	54.056	%31.9
Sermaye ve Serbest Meslek Sahipleri	80.230	%47.5
Küçük Üreticiler	34.927	%20.6
TOPLAM	169.221.000.000 TL.	

**TÜRKİYE'DE SOSYAL KESİMLERİN
GELİR VERGİSİ İÇİNDE ÖDEDİKLERİ MİKTARLARI
GÖSTERİR TABLO**

Sosyal Gruplar	Ödediği Gelir Vergisi (Milyar TL)	Gelir Vergisi İçindeki %si (1)
Ücretliler	10.456.3	%63.90
Sermaye ve Serbest Meslek Sahipleri	5.820.0	%35.60
Küçük Üreticiler	0.088.0	%0.5

Devlet Planlama Teşkilatının yayınlanmış en son verilerinden çıkarılabilecek sonuç şudur :

Yürürlükteki sistemde Ulusal Gelirden üçte bir oranında pay alan Ücretliler Gelir Vergisinin üçte ikisini ödemektedirler. Buna karşılık Ulusal Gelirin üçte ikisini aralarında bölüşen ve nüfusun daha az bir bölümünü oluşturan kesimler (Tüccar, Sanayici, Çiftçi, Serbest Meslek Sahibi...) Gelir Vergisinin ancak üçte birini ödemektedirler.

Görüldüğü gibi yürürlükteki gelir vergisinin işçi ve emekçiler üzerine getirdiği yük çok fazladır. Tasarılar hazırlanırken hükümet de bu gerçekten kalkınarak düzenlemele-
re gittiğini açıklamıştır. Pratikte gelir vergisini toplumun çeşitli kesimlerine adaletli dağıtmayı sağlayabilecek bazı teknik uygulamalar vardır. Şimdi bunları ayrıntılarıyla ele alalım.

1. EN AZ GEÇİM İNDİRİMİ :

Vergi ödeyenlerin (mükelleflerin) yaşamaları için gerekli

koşulları asgari düzeyde sağlamak amacıyla gelirlerinin bir kısmı vergi dışı bırakılmaktadır. Ancak yürürlükteki sistemde vergi dışı bırakılan gelir dilimleri gülünç denecek düzeydedir. Bekâr bir işçi için, «genel indirim» ve «özel indirim» diye iki bölümden oluşan, bu en az geçim indiriminin tutarı ayda $150 + 150 = 300$ TL. dir. Yani yürürlükteki yasalar bekâr bir işçinin geçimi için gerekli aylık ücreti üçyüz lira kabul etmekte ve üçyüz liranın üzerindeki bölümden gelir vergisi alınmasını öngörmektedir.

Özel ve genel indirim ayırımının gerekçesi, emek geliri ile sermaye gelirini birbirinden ayırmak, emek gelirini sermaye ve servet gelirine göre korumaktır. Ancak Türkiye'deki uygulamada en az geçim indirimi sistemiyle gelir vergisi dağılımında adaleti sağlamak mümkün olamamıştır. Nitekim 1973 de en az geçim indirimi nedeniyle ödenmeyen vergi toplamı 337.2 milyon liradır. Bu değer o yıl tahsil edilen 16.5 milyar lira tutarındaki gelir vergisinin sadece % 2 sini oluşturmaktadır. Oysa gelir ile vergi paylarını dengelemek için sermaye ve serbest meslek sahiplerinin ödedikleri gelir vergisinin 5.8 milyar lira yerine 7.9 milyar lira olması gerekiyordu.

En az geçim indirimi sistemi yoluyla, ülke düzeyinde gelir vergisi dağılımını adaletli bir hale getirmek mümkün olmamakla birlikte, bu doğrultuda atılacak adımlarla ücretlilerin yaşam düzeyini önemli ölçüde iyiye doğru değiştirmek olanaklıdır.

VERGİ TASARISINDAKİ DURUM

Parlamentoya sunulmuş bulunan gelir vergisi tasarısında ücretliler yararına olumlu değişikliklerin yapılması önerilmektedir. Buna göre, en az geçim indirimi yine iki bölümde ele alınmaktadır. Bekar bir işçi için genel indirim es-kiden olduğu gibi ayda 150 lira olarak bırakılmakta buna

karşılık özel indirim bölümü tüm ücretliler için ayda 2850 liraya çıkarılmaktadır.

ELEŞTİRİ VE ÖNERİMİZ

Tasarıda emekçiler yararına getirilen yeniliklere rağmen Türkiye'deki yürürlükte bulunan kapitalist sistem ve onun zorunlu yasası enflasyon (fiyat artışları) gözönüne alındığında bir kaç yıl sonra bugün için olumlu diye nitelenebilecek değerler yetersiz kalabilecektir. Bugün için, yeni tasarı ile sağlanan ayda yaklaşık 660 lira dolaylarında gelir artışı emekçiler için önemli olmakla birlikte önümüzdeki yıllarda, bu 660 lira'nın satınalma gücü de düşeceğinden, yeni düzenlemelere gerek duyulabilecektir. Bu nedenle tasarının vergi dışı bırakılan gelirleri sabit sayılarla belirlenmesi yerine, enflasyon oranını gözönüne alacak bir uygulama getirilmelidir.

En az geçim indirimi adıyla vergi dışı bırakılan ücret değeri enflasyonla kayba uğramayacak biçimde formüle edilmelidir. Bu konuda akla gelen ilk öneri en az geçim indiriminin asgari ücret değeri olarak belirlenmesidir. Asgari ücretin belirlenmesi de iki yılda bir değil; her yıl yapılmalıdır. Asgari ücret DİSK'in de katılacağı ve işçi temsilcilerinin çoğunlukta olduğu bir komisyonca belirlenmelidir. Asgari ücret hesaplanırken, 5 kişilik bir işçi ailesinin barınma, beslenme, sağlık, giyim, eğitim, kültür için duyacağı gereksinimler bilimsel yöntemle gözönüne alınmalıdır. Asgari ücretteki artırımlar tüketici fiyatlarıyla orantılı olarak saptanmalıdır.

Öte yandan tasarının gerekçesinde belirtildiğine göre ücretlilerin şimdiki gelir vergisindeki payı %64 oranında iken tasarı aynen kabul edilirse bu oranın %52 ye düşmesi

ÇİZELGE : 2

ASLİ ÜCRETE GÖRE GELİR VERGİSİ DURUMU
(Evli iki çocuklu işçi için)

Aylık Ücret (TL)	Bugünkü Vergi TUTAR (TL)	ORAN %	Tasarrufa göre TUTAR (TL)	ORAN %	Olumlu Fark TUTAR (TL)
4000.—	873.—	25	77,50	2	795,50
5000.—	1194.—	27	362,50	8	831,50
6000.—	1571,25	30	670,50	13	900,75
7000.—	1965.—	32	978,50	16	986,50
8000.—	2358,75	33,5	1365,50	19,4	993,25
9000.—	2790.—	35	1793,90	22,5	996,10
10.000.—	3240.—	36	2243,90	25	996,10
12.500.—	4556,70	39,6	3393,10	29,5	1163,60
15.000.—	5931,70	42	4768,10	34	1163,60

beklenmektedir. Ulusal gelirden %33 pay alan ücretlilerin vergi paylarındaki oran farkı %19 gibi büyük bir farkla devam edecektir.

Ayrıca uygulama sisteminin değiştirilmesi ile işçi ve emekçi ücretliler yararına yeni avantajlar sağlanması mümkündür. Şimdiye kadarki uygulamada ücretin yıllık vergisinden özel indirim miktarı düşülerek vergi hesabı yapılmaktadır. Oysa, vergi dışı bırakılacak miktar ücretin yıllık toplamından düşüldükten sonra kalan miktarın vergilendirilmesi yoluyla da hesaplama yapılabilir.

---

2. ASIL VE EK ÜCRET GELİRLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİ

Yürürlükte olan sistemde ücretlilerin aldığı gelirler ayrı ayrı vergilendirilmektedir. Örneğin; asıl ücretler ile sosyal yardım, ikramiye gibi gelir kalemleri ayrı ayrı vergilendirilmekte ve vergi oranı hiçbir zaman %25'ten az olmamaktadır. Böylece vergi oranlarının düşük kalması sağlanmaktadır. Çünkü gelir vergisi, artan oranlı (müterakki) bir vergidir. Gelir miktarı arttıkça, vergilendirme oranı da artmaktadır. Özellikle özel kesimde yönetici kademesindeki kişilerin, asıl ücretlerin düşük gösterilerek yüksek miktarlara erişen temettü (şirket ortaklarına dağıtılan kâr payı) gelirleri ödenmekte vergilendirme ayrı ayrı yapıldığı için her defasında vergi nispeti %25 dolaylarında tutulabilmektedir. Böylece bir çeşit vergi kaçaklığı yapılmaktadır.

VERGİ TASARISINDAKİ DURUM

Yeni tasarıda, ücretler ASIL ve FER'i ücret olarak ikiye ayrılmaktadır.

Fer'i ücret şöyle tanımlanmaktadır: Ayrı ayrı işverenler tarafından asıl ücretin dışında yapılan ödemeler ile, aynı işveren tarafından asıl ücretin dışında yapılan PRİM, YA-

KACAK PARASI, SOSYAL YARDIMLAR, İKRAMİYE, EK DERS ÜCRETİ, İZİN HARÇLIĞI, FAZLA MESAI ÜCRETİ gibi süreklilik arzetmemek kaydıyla yapılan ödemeler, birlirkişilerin, eksperlerin, hakemlerin, jüri üyelerinin aldıkları ücretler...

Tasarı, asıl ücretten ayrı olarak Fer'i ücretlerin vergilendirilmesini öngörmekte, ancak, bunların kendi aralarında birleştirilmeleri halinde uygulanacak vergi tarifesinin %30 dan aşağı olmayacağını belirtmektedir.

Böylece düşük gelir gruplarında, şimdi %25 olan vergi oranı yükseltilmiş olmakta, işçi ve emekçilere yeni vergi yükü getirilmektedir.

Ancak, aynı işveren tarafından ödenen ve yıllık gayri safi toplamı 80 bin lirayı aşan Fer'i ücretler, işveren tarafından yıl sonunda düzenlenecek genel bordroda ,asıl ücretlerin yıllık toplamına eklenerek vergilendirilmektedir.

Örneğin; aylık ücreti 4000 lira dolayısıyla yıllık ücret tutarı 48.000 lira olan bir ücretli, yılda ikramiye, sosyal yardım... gibi yan ödemeler (Fer'i ücret) olarak da toplam 80.000

ÇİZELGE : 3

FER'İ ÜCRETTEKİ VERGİ DEĞİŞİMİ

Evli iki çocuklu bir işçinin yılda 80.000 TL. ile 81.000 TL. Feri ücret alması halinde.)

Aylık Ücret	80.000 TL.Feri ücret alınması halinde yıllık vergi		81.000 TL. Feri ücret alınması halinde yıllık vergi	
TL.	TUTAR (TL)	ORAN %	TUTAR (TL)	ORAN %
4000.—	24.930	20.4	33.828.—	27.5
7000.—	35.742	23.2	50.076.—	32.3
10.000.—	50.926.80	27	68.767.20	36.4

lira alıyorsa 80.000 liralık geliri için %30 oranında vergi ödeyecektir. Bu ücretlinin Fer'i ücretleri için ödeyeceği vergi miktarı 24.000 lira olacaktır. Aylık ücretinin vergilendirilmesi ise ayrıca yapılacaktır. En az geçim indirimi gözönüne alınarak yapılan hesaplamada bu ücretlilerin yılda ödeyeceği vergi 2970 lira tutmaktadır. Toplam olarak yılda ödeyeceği vergi 26.970 liradır.

Çizelge (3)

Ayda 4000 lira ücret alan kişinin yan ödemeleri (sosyal yardım, ikramiye,) 30.500 lira olacaktır. Yani fer'i ücretin 80.000 liradan 81.000 liraya çıkması 9.550 lira daha fazla vergi ödemeyi gerektirmektedir.

Çizelge (4)

Asgari ücret alan bir işçi fer'i ücreti 80.000 lira ise sadece bu 80.000 liranın %30 oranında vergisini ödeyecektir. Fer'i ücreti 81.000 liraya çıkarsa asıl ücretiyle fer'i ücreti birleştirilerek vergilendirilecektir. Önceki durumda yılda 24.000 lira vergi ödeyen işçi ikinci durumda 8.740 lira daha fazla vergi ödeyecektir.

ELEŞTİRİ VE ÖNERİLERİMİZ

Öncelikle tasarı, fer'i ücretler biçiminde tanımladığı ikramiye, fazla mesai, yakacak parası, vb. sürekliliği olmayan ödemelerin vergi oranının tabanını %30 olarak saptayarak bu konuda olumsuz bir yaklaşım içine girmiştir. Bunun yanında fer'i ücretler toplamının 80.000.— lirayı aşması durumunda fer'i ücretlerin tamamının asıl ücretlerle birleştirilerek vergilendirilmesini öngörmek suretiyle de ücretli lerin birden bire tarifenin üst sıralarına tırmanışına ve böylece de yüksek oranlarda vergilendirilmelerine yol açmaktadır. Tasarının işletmelerde yüksek kademe yöneticisi olanların ve birden fazla işverenin işyerinde yaptığı işler karşı-

FER'İ ÜCRET VERGİ DURUMU

(Evli iki çocuklu bir işçinin yılda 200 saat Fazla mesai, 4 maaş ikramiye, 3600 TL. çocuk parası 2000 TL izin harçlığı, 2000 TL. Bayram ikramiyesi, 2000 TL yakacak yardımı olması halinde)

Aylık ücret	Bugünkü tarife ve yönteme göre yıllık vergi TUTAR (TL) ORAN %	Tasariya göre yıllık vergi TUTAR (TL) ORAN %	Fark TUTAR (TL) ORAN %
4000.—	6652,60 24	8.280.— 30	— 1627,40 — 6
5000.—	8355,10 25	9.968,40 30	— 1613,30 — 5
7000.—	12.778,10 28,5	13.413,60 30	— 635,50 — 1,5
8000.—	15.272,10 29,9	15.307,20 30	— 35,10 — 0,1
9000.—	17.673,10 31	17.055.— 30	+ 618,10 + 1
10.000.—	19.760,60 32	18.630.— 30	+ 1130,60 + 2
12.500.—	25.428,60 34	22.567,50 30	+ 2861,10 + 4
15.000.—	31.664,80 36	54.972,50 62	(*) — 23.307,70 — 26

(*) Tasarı gereğince fer'î ücretler 80.000.— TL. yı aşığı için asıl ücretlerle birleştiriliyor.

lığında yönetim kurulu üyeliği yada temettü geliri adı altında ücret alanların düşük tarifelerden vergilendirilmesini önlemeyi amaçladığı, bu yoldan yapılan vergi kaçakçılığını durdurma amacında olduğu belirtilmekle beraber gerçekte tüm ücretlileri kapsamına almaktadır. Konuya yüksek işletme yöneticilerinin birçok işverenin işyerinden çeşitli adlar altında aldığı ücretlerin vergilendirilmesi açısından bakıldığında vergi kayıp ve kaçakçılığını önlemek amacıyla uygun olduğu söylenebilir. Ancak aynı işverenin işyerinde çalışan ve başka bir geliri de bulunmayanlar (işçiler) için bu düzenleme, enflasyonun birkaç yıl sonra satınalma gücünü önemli ölçüde düşüreceği gözönüne alınırsa, gelir dağılımındaki adaletsizlik ileri sürüldüğünün aksine büyüyecektir. Enflasyonist süreç içerisinde Çizelge 5 ten de görüleceği gibi) önemin kaybolacak olan 80.000 liralık sınırın üzerine çıkmak kolaylaşacaktır.

Bu yanıyla tasarı, ücretliler açısından fer'i ücretlerin (toplu sözleşmelerde yer alan ekonomik istemlerin) sınırlandırılması, giderek ücretlerin dondurulması sonucuna yol açacaktır.

ÇİZELGE (5)

ÖNERİMİZ :

İşçi ve emekçiler için kullanılacak vergi cetveli ile sermaye kesiminin temsilcileri, yöneticileri için kullanılacak vergi cetvelleri ayrı olmalı, işçi ve emekçiler için fer'i ücretlerin vergi oranını en az %30 olarak belirleyen hüküm değiştirilmeli, indirilmeli asıl ücretlerle fer'i ücretlerin birleştirilmesindeki 80.000 liralık sınırdaki, asgari ücretin yıllık tutarının 2,5 katı olacak biçimde düzenlenmeli ve bu avantajlardan yüksek işletme yöneticileri yararlandırılmamalıdır.

ÇİZELGE : 5

ASLİ, FER'İ ÜCRETLERİN TOPLAM VERGİ DURUMU

(Evlî iki çocuklu, 200 saat fazla mesai, 4 maaş ikramiye, 3600 TL. çocuk parası, 2000 TL. izin harcı 2000 TL. bayram ikramiyesi ve 2000 TL. yakacak yardımı alan bir işçi için)

Aylık Ücreti (TL)	Bugünkü duruma göre, Yıllık Vergi Toplamı	Tasariya göre, Yıllık Vergi Toplamı	Toplam Vergi Yükü Arasındaki Fark.	
	TUTAR (TL)	ORAN %	TUTAR (TL)	ORAN %
4000.—	17.128,60	24,5	9.210,—	13,2
5000.—	22.683,10	26,4	14.318,40	16,6
7000.—	36.358,10	30,6	25.155,60	21,2
8000.—	43.577,10	32	31.693,20	23
9000.—	51.153,10	33,5	38.581,80	25,3
10.000.—	58.640,60	34,5	45.556,80	26,8
12.500.—	80.109,—	37,5	63.284,70	29,7
15.000.—	102.845,20	40	112.189,70	43,8
			—	—

(*) Tasan gereğince fer'i ücretler 80.000 TL. yi aştığı için asıl ücretlerle birleştirilerek vergilendirilmiştir.

---

3. KIDEM TAZMİNATININ VERGİLENDİRİLMESİ

Uygulamada kıdem tazminatlarının vergilendirilmesi Gelir Vergisi Kanununun 25. maddesi uyarınca yapılmaktadır. Bu madde işten çıkma tazminatlarını vergi dışı bırakmakta, ancak, tazminatların vergiden muaf tutulacak miktarları üzerinde bazı sınırlamalar getirmektedir. Bu arada, aynı maddeyle, işten çıkarılanlara ödenen tazminatın 24 aylıktan fazlası ücret olarak kabul edilip vergilendirilmektedir. Ancak madde hükmünün oldukça kapalı olması nedeniyle uygulama Maliye Bakanlığının yayınladığı bir genelgeye dayandırılmaktadır.

Maliye Bakanlığının yayınlanan görüşü şu şekildedir:

İşçinin vergiden istisna edilecek kıdem tazminatı tutarı iş yasasına göre her hizmet yılı için kendisine ödenmesi gereken miktarın 24 katından fazla olmayacaktır. İş yasasına göre, işçiye her hizmet yılı için ödenmesi gereken kıdem tazminatı tutarı ise 1475 sayılı yasaya göre saptanmış günlük asgari ücretin 30 günlük tutarının 7.5 katından fazla olmayacaktır. Bu miktar, yürürlükteki asgari ücrete göre;

110 TL. x 30 gün x 7,5 kat olup toplam 24.750 liradır. Buna göre, kıdem tazminatının vergi dışı bırakılan üst sınırı $24.750 \times 24 \text{ yıl} = 594.000 \text{ TL.}$ dir Toplu iş sözleşmeleriyle, tazminat ödenecek gün sayısı artırılrsa bile, her hizmet yılı için tazminatın vergi dışı kalan miktarı 24.750 TL. üzerinden hesaplanacaktır.

YENİ VERGİ TASARISINA GÖRE KIDEM TAZMİNATI

Yeni vergi tasarısı bu konuyla ilgili olarak yalnızca uygulamadaki karışıklıkları ortadan kaldırmış gibi görünüyorsa

de getirilen değişiklik ile uygulamanın en olumsuz yorumu yasallaştırılmış olmaktadır.

Uygulamada, vergiden muaf (vergi kesilmeyecek) Kıdem tazminatı miktarı için, her hizmet yılı karşılığı işçiye ödenmesi gereken miktarın 24 katından fazla olamaz denilmektedir. Yasanın burada bir boşluğu vardır. Buna göre hizmet yılı 24 yıldan az olan işçiler)de 594.000 TL. lık vergi muafiyetinden yararlanabilmektedir. Ancak getirilen yeni tasarıda yasanın işçiler lehine var olan boşluğu ortadan kaldırılmaktadır. Yeni tasarı, 594.000 TL. lık vergi muafiyetini sadece 24 hizmet yılı doldurmuş işçiler için tanımaktadır.

ÖRNEK :

Aynı işyerinde 10 yıl çalıştıktan sonra ayrılan işçinin kıdem tazminatının $24.750 \times 10 = 247.500$ TL. lık bölümünden vergi alınmayacaktır. Bu işçinin kıdem tazminatının tutarı 300.000 TL. ise,

300.000

247.500

52.500 TL. lık tutar için vergi ödeyecektir.

ELEŞTİRİMİZ

Uygulamadaki karışıklığı düzeltme adına girilen düzenleme, karışıklığı en kötü biçimde çözömlleme anlamına gelmektedir.

Bu konuda da gerekçe olarak ileri sürölen, yüksek işletme yöneticilerinin kısa sürelerde aldıkları tazminatların vergilendirilmesini sağlamaktır. Bu tür vergi kaçakçılığının önlenmesidir.

ÖNERİMİZ :

Yüksek işletme yöneticilerinin kıdem tazminatlarını işçi ve emekçilerin kıdem tazminatlarından ayrı tutabilmek için aşağıdaki önlemlerin alınması gerekmektedir.

- 1 — İş Yasasına göre ve Toplu İş Sözleşmeleriyle kıdem tazminatı hakkını artıran işçi ve emekçilerin, işyerindeki hizmet süresine bakılmaksızın kıdem tazminatının 594.000 TL. lık kısmı vergi dışında bırakılmalıdır.
- 2 — İşverenlerle aralarındaki özel anlaşmalara dayanarak kıdem tazminatı alan yüksek yönetici, müşavirlerin kıdem tazminatları tasarı hükmüne göre vergilendirilmelidir.

Böylece hem bu konudaki olumsuz yorumlar önlenmiş hem de vergi kaçaklığı için yol kapanmış olacaktır.

---

4 — MALİ DENGİ VERGİSİNİN YENİDEN DÜZENLENMESİ

Yürürlükteki mali denge vergisi yasası aylık ücretin 1200 TL, lık kısmını vergi dışı bırakmaktadır.

YENİ TASARIDAKİ DURUM :

Vergi ile ilgili bir çok yeni düzenlemeler getiren tasarılar da mali denge vergisi ihmal edilmiş bu konuda herhangi bir düzenleme önerilmemiştir.

Mali denge vergisinin konulmasından bu yana 6 yıl geçmiş, paranın satın alma gücü düşmüş, ancak 1200 TL. lık vergi dışı bırakılan miktarda bir değişme olmamıştır. Mali Denge vergisi dışında tutulan kısmın artırılması konusunun, tasarı kapsamının dışında bırakılmış olması, ücretliler için gerçekten bir talihsizliktir. Bu konuda önerimiz, Mali Denge Vergisi dışında tutulan kısmın en az ücret düzeyine çıkarılmasıdır. Bu yapılırken de yasa metnine 1200 TL. yerine geçerli en az ücret deyiminin yerleştirilmesi ve böylelikle istisna miktarının en az ücret artırıldıkça kendiliğinden artmasının sağlanmasıdır.

Ücretlinin bu yolla eline geçecek olan tutar-en az ücreti bugünkü düzeyi ile alırsak, 63 lira gibi sembolik bir tutar olacak, ancak gelir vergisi alınmazken en az ücret üzerinden mali denge vergisi alınması gibi mantıksız bir durum önlenecektir.

5 — VERGİNİN ÖDENME ZAMANI GÖZÖNÜNE ALINMALIDIR

Bilindiği gibi ücretliler vergilerini kaynakta kesinti yoluyla ödemektedirler. Yani maaş veya ücret alırken vergileri peşin olarak kesilmektedir. Buna karşılık beyannameli bir mükellef (sanayici, tüccar, serbest meslek sahibi) örneğin 1.1.1976 da kazandığı paranın vergisinin üçte birini 1977' nin Kasım ayında yani tam 23 ay sonra ödeyebilmektedir. Bu geç ödeme iki önemli sonuç ortaya çıkarmaktadır. Birincisi, beyannameli mükellef için, ödemeye razı olduğu vergi tutarı, adeta devletten alınmış faizsiz kredi olmak-

tadır. Bu parayı altına ve bunun gibi değerli menkul yada gayri menkule yatırarak işletebilmektedir.

İkincisi, para değerindeki düşmeler vergi yükünü her geçen gün biraz daha azaltmaktadır. Bu iki olgu nedeniyle beyannameli mükellef olan sanayici, tüccar, serbest meslek sahibi, geciktirme yoluyla vergi yükünü son derece hafifletebilmektedir.

YENİ TASARIDAKİ DURUM

Tasarıda bu soruna köklü bir çözüm getirilme yoluna gidilmemiştir. Her ne kadar beyannameli mükelleflerin kaymakta kesinti yoluyla vergilendirilmelerinin kapsamı genişletiliyorsa da bu, sözünü ettiğimiz eşitsizliği giderecek nitelikte bir düzenleme olmaktan uzaktır.

ÖNERİLERİMİZ

Beyannameli yükümlülerle ücretliler arasındaki bu farklılık ücretliler lehine giderilmelidir. Vergiyi yılın başında ödemekle sonunda ödemek arasında enflasyon nedeniyle önemli farklar olmaktadır. Yaklaşık olarak yılın başında ödenen bin liralık vergi yılın sonunda ödenen binbeşyüz liraya denk olmaktadır. Bu nedenle ücretliler lehine yüzde yirmi dolaylarında vergi indirimi yapılarak, adaletsizliğin giderilmesinde olumlu bir adım atılmış olmalıdır.

---

6 — BELEDİYELERİN GELİR KAYNAKLARINI ARTIRICI DÜZENLEMELER

UYGULAMAYA GÖRE :

Belediyeler yasasının çok eskimiş bulunması, belediyele-

rin artan hizmetlerinin karşılanması için başvuru kay-
nakların yasal yetersizlik nedeniyle kıtlığı bugün yadsına-
maz bir gerçek durumundadır.

Mevcut belediye gelirleri sistemi belediyelerin anayasal
özelliklerini ortadan kaldırıcı bir sistem olarak çalışmak-
tadır. Toplam kamu gelirleri içinde belediye payları gide-
rek düşmektedir. (1970'de 11.6, 1975'te 9. ve 1976 da 8,7)
Ve belediye gelirleri içinde Devlet payı oransal olarak, gi-
derek artmaktadır. (İstanbul için 1970'de % 19, 1976,da
% 42 ye yükselmiştir.)

YENİ TASARIDAKİ DURUM :

Vergi yasa tasarısı ile toplam olarak belediyelere 15 mil-
yar liralık bir kaynak aktarılmaktadır. Temizleme ve aydın-
latma harcı, akaryakıt tüketim vergisi, matbu resim ve harç
lar vb. vergilerle oluşturulan bu kaynağın 2 milyara yakın
tutarı ücretlilerden ve küçük çiftçilerden alınmak isten-
mektedir.

Maktu resim tarifesı ile her türlü afiş ve benzerinin metre
karesi 5.—, el ilanlarının her biri için 10 kuruş, ilan ve rek-
lam amacıyla dağıtılan broşür ve benzerleri için 75 kuruş
vergi getirilmektedir. Siyasi partiler ve aralarında Jokey
Klubünde bulunduğu kamu yararına dernekler muaf tutul-
muştur.

ELEŞTİRİ

Başta büyük kent belediyelerinin hızla artmakta olan ge-
reksinimlerini karşılamaları bakımından belediyelere kaynak
aktarılmasına karşı çıkmak doğaldır ki, yanlış olur. Ancak
yine büyük kentlerde belediye kaynaklarını, yerleşme yer-
leri ile içiçe geçen sanayi ve ticari kuruluşların kemirerek
tükettiği gözönüne alınırsa bu konuda getirilen düzenle-
melerin çalışanlara (ücretlilere) yansıtılmaması gerekirdi.

Özellikle afiş ve bildiri, broşür gibi ilan araçlarına, siyasi partileri ve kamu yararına dernekleri muaf tutarak getirilen vergiler, sendikaları, faaliyetlerinden ötürü cezalandırmak anlamını taşımaktadır. Konu sadece sendikaları değil demokrasinin vazgeçilmeyecek unsurları, dernek, meslek kuruluşlarını da ilgilendirmekte ve etkilemektedir. Ayrıca tasarı uygulanma olanağı bulunamayacak, kırtasiye işlemlerini artırıcı nitelik taşımaktadır.

ÖNERİMİZ :

Ticari amaçlı olmayan tüm afiş, bildiri, broşürlerinde muaf tutulmasıdır. Düzenlemede bütünsel bir yaklaşım izlenmelidir. Düzenleme birkaç aşamada yapılırsa da bu bütünlük korunmalıdır. Belediyelerin siyasal ve yönetsel yeniden düzenlemelerinden kopuk bir yaklaşıma gidilmemelidir.

Bu düzenleme ile belediyelerin anayasal mali özerklikleri sağlanmalıdır.

Belediye vergileri yükünün dağılımında yararlanma ilkesine ağırlık verilmelidir. Daha çok yararlandıran daha çok vergi alınmalıdır.

Öz kaynakları artırılması esas alınmalıdır. Ülkemizdeki mevcut merkezi idare kaynaklarının sınırlılığı daha çok zorlanmamalı ve mevcut bölgesel refah farklarını daha çok artırıcı bir yol izlenmemelidir.

Düzenleme, kentleşme ve kamu hizmetleri sonucu artan rantları kırıcı ve bu rantları kamuya aktarıcı olmalıdır.

Emlak vergisi yeniden düzenlenip net bir vergiye dö-

nüştürülmeli ve dünyadaki birçok örnekte olduğu gibi temel belediye gelir kaynağı haline getirilmelidir. Toprakta kentleşmenin yarattığı mevki rantı yeni bir emlak ve arazi vergisi ile kamuya aktarılmalıdır.

Sanayinin ve Ticaretin kent üzerinde yarattığı yük azaltılmalı ve bu yönde bir vergilemeye (yıllık mahalli işletme vergisi gibi) gidilmelidir.

Kentlerde dış kayıplara neden olan faaliyetlerin (özel araç, şehirci fabrika v.b.) karşılığı alınmalıdır.

Yeni düzenleme belediyelerin öznel koşullarının değerlendirilebileceği esnekliğe sahip olmalıdır.

Bütün bu düzenlemelerde büyük kent-küçük kent, kentsel-kırsal belediye ayrımları gözetilmelidir.

Belediye hizmetleri karşılığı alınan ödemeler ve belediye cezaları günün koşullarına göre tekrar gözden geçirilmeli ve maliyetlere, para değeri düşmelerine göre ayarlanabilir olmalıdır. Bu ayarlamalarda, mümkün olduğu kadar kuruluşturma yerine oranlamaya gidilmelidir. Ve belediye meclislerine belirli oranlar arasında karar özgürlüğü tanınmalıdır.

---

7 — İŞÇİ VE EMEÇİLERİ İLGİLENDİREN ÖBÜR DEĞİŞİKLİKLER İLE İLGİLİ GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİMİZ :

---

a — Tarım işçilerinin vergi dışı bırakılması:

Tasarıda hiç-bir sosyal güvenlik kurumuyla bağlantısı olmayan tarım kesimi işçilerinin her türlü ücretlerinin vergi dışı bırakılması olumlu bir yaklaşımdır.

- b — Fikir emekçilerinin şimdiye kadar 10.000 lira olan vergi bağışıklık sınırın 100.000 liraya çıkarılması olumlu bir adımdır.
- c — Askeri ve sivil kesimlerde çalışan kamu görevlileri arasındaki ayrıcalıkların ortadan kaldırılması da haksızlıkları yokedecektir.

8 — İŞÇİ VE EMEKÇİLERE YANSIMASI SÖZ-KONUSU OLAN VERGİLERLE İLGİLİ GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİMİZ

Özellikle gider vergileri yasa tasarısında öngörülen bazı değişiklikler ilk planda sermaye kesimini ilgilendiriyormuş gibi görünüyorsa da bunların tüketiciye, dolayısıyla işçi ve emekçilere yansıtılması kaçınılmazdır.

Bu çerçevede ele alınabilecek düzenlemeler şunlardır:

- a — 4 numaralı fueloil'deki vergi miktarı 72.10 kuruştan 450 kuruşa 5 ve 6 numaralı fueloil'deki vergi miktarı 10.50 kuruştan 70 kuruşa çıkarılmaktadır. Bunun termik santraller yoluyla elektriğe ve yakıt gideri yoluyla konut kiralarna etki yapması beklenebilir.
- b — LPG gazının (sıvılaştırılmış petrol gazı - tüp gaz) kilogramı için alınan vergi 40 kuruştan 250 kuruşa çıkarılmaktadır. Ayda ortalama 12 kilogramlık LPG gazı kullanan bir aile için böylece 50 liralık ek harcama getirmektedir.
- c — İplik, cam ve bunlardan mamul maddelerdeki istihsal vergisinin kaldırılması piyasa fiyatlarını düşürücü etki yapmayacak ancak sanayicilerin kârını arttıracaktır.

DEĞERLENDİRME

İşveren kesimine getirilmek istenen vergilerin tüketiciye yansımaları düzenin işleyişinin kaçınılmaz bir sonucudur. Bu

nedenle vergi sorunu, özünde bir «ekonomik düzen» sorudur. Kapitalist düzen veri alınınca vergi yoluyla yapılacak etki çok dar bir alanda kalacaktır.

9 — TARIMSAL KAZANÇLARIN VERGİLENDİRİLMESİ

Yürürlükteki uygulamada tarım, tarımsal kazançlar genellikle vergilendirilmemektedir. Bu durum vergi dağılımında önemli bir adaletsizliğin kaynağı olmaktadır.

YENİ TASARIDAKİ DURUM

Tasarıda gelir vergisi kanununun zirai kazancın tesbit şekilleriyle ilgili 53. maddesindeki hadler arttırılmaktadır. Buna göre yıllık hasılât tutarı 500.000 liradan az olan çiftçilerin kazançları götürü gider usulüne, 500.000 lira ile 2.500.000 lira arasında olanların işletme hesabı esasına göre 2.500.000 liradan fazla olanların bilanço usulüne göre tesbit edilecektir.

GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİMİZ

Tarımsal kazançlarla ilgili yasa değişiklikleri, enflasyon karşısında aşınan muafiyet ve vergilendirme ile ilgili hadleri yükseltme yolundadır. Bu, tarım kesimini, yarattığı değere orantılı bir vergi yükü altına sokmak yolunda kamu oyununda beliren genel eğilime kesinlikle ters bir anlayıştır. Tarım kesiminin egemen güçleri daha yüksek oranda vergilendirilmelidir.

KURUMLARIN - HOLDİNGLERİN VE YÜKSEK KAZANÇLARIN VERGİLENDİRİLMESİ:

KURUM VE HOLDİNGLERİN VERGİLENDİRİLMESİNDE BUGÜNKÜ DURUM :

Kurumlar vergisi oranı %25 tir. Menkul sermaye iradı (nama ve hamiline yazılı hisse senetleri ayrımı yapılmaksızın) %20 üzerinden vergilendirilmektedir. Ayrıca bu menkul kıymetlerin (Hisse Senetlerinin) 1 yıl içinde satılması durumunda alış ile satış değeri arasındaki fark vergilendirilmektedir. Bir yıldan sonraki değer artışları vergiden istisnadır. Holdinglerin oluşmasında önemli etken olarak, bu holdinglere katılmada %10'a kadar bir yıl süre için katılma payları vergiden muaftır. Halka açık adı altında oluşturulan kurumların diğer kurumlara göre vergilendirilme açısından herhangi bir avantajı bulunmamaktadır. Görüldüğü gibi kurum kazançlarının vergi oranı ile menkul sermaye iradı (nama ve hamiline yazılı hisse senetlerinin vergi oranı çok düşüktür. Nama ve hamiline yazılı hisse senetlerinin vergi oranı aynı olduğu için izlenmesi güç olan hamiline yazılı hisse senetleri önemli tutarlarda vergi kaçakçılığına prim vermektedir. Böylece değer artışları için vergi ödenmemesi nedeniyle ilk değeri 1000.— olan hisse senedinin değeri 100.000.— gösterilerek büyük sermayelerle Holdingler oluşturulabilmekte bu holdingtende bir başka Holdinge aynı yoldan katılmak suretiyle ödenmesi gereken vergi yıllarca ertelenebilmektedir.

Bu uygulama giderek yaygınlaşırken sermaye sözcülerinin ileri sürdüğü gibi «sermaye piyasasının oluşması»nı değil spekülatif kazanç alanlarını büyüterek aynı zamanda vergi kaçakçılığına yolaçmaktadır.

YENİ TASARIDAKİ DURUM :

Kurumlar vergisi oranı %30'a çıkarılmaktadır. Nama yazılı hisse senetlerinin değerindeki artış vergi oranı %30'a,

Hamiline yazılı hisse senetlerinin değerindeki artışın vergi oranı %40'da çıkarılmaktadır. Tasarıda halka açık kurumları özendirme amacıyla bu kurumların kazançlarının %20'si 10 yıl süre ile vergiden muaf tutularak, kurum sermayesini temsileden hisse senetlerinin %80'inin nama yazılı olması ve ortakların herbirinin sermaye payının kurum sermayesinin %2'sini aşmaması aynı zamanda kurucu ortakların sermaye payları toplamının kurum sermayesinin %20'sini geçmemesi öngörülmektedir.

Bu ayrıcalıklardan yararlanabilmek için kurumun 300 gerçek kişinin ortalığı ile oluşması zorunluluğu vardır.

ELEŞTİRİ :

Kurumlar vergisi oranının yükseltilmesi olumludur. Nama yazılı hisse senetleri ile hamiline yazılı hisse senetlerinin vergi oranının farklılığı ve her ikisinde yükseltilmiş olması vergi kayıplarını önlemek açısından olumludur. Sermaye piyasası adı altında yaygınlaştırılan, spekülative kazançların önüne geçilerek, kapitalist sistemin yapısına genel olarak çeki-düzen vermek yolunda en azından olumlu bir adımdır. Hisse senetleri değerini şişirerek yapay Holdinglerin oluşumu ve bu yoldan vergi ertelenmesi de önlenmiş olmaktadır.

ÖNERİMİZ :

Kurumlar vergisi oranının yükseltilmesi sonucu, bu kurumların ürettiği malların fiyatlarındaki beklenen artışları engelleyecek önlemlerin alınmasıdır.

KURUM KAZANÇLARI DIŞINDAKİ YÜKSEK KAZANÇLARIN VERGİLENDİRİLMESİ :

Yeni vergi tasarısında yüksek kazançların eskiye göre artan oranda vergilendirilmesi amaçlanmıştır. Halen % 60 olan gelir vergisi tarifesinin üst sınırı %65'e çıkarılmıştır. Ayrıca bu kazançların vergilendirilmesinde «Hayat standardı ilkesi»nin kullanılması öngörülmekte, böylece vergi kaçakçılığı sınırlandırılmak istenmektedir. Bu yaklaşımı da olumlu kabul etmek gerekir. Buna göre, mükellef kendisine, eşine, ve çocuklarına bakmakla yükümlü olduğu anne ve babasına ait binek otomobillerinin herbirisi için, birden fazla binalarının herbirisi için, yurt içinde paralı öğrenimde bulunan çocuklarının herbirisi için, yurt dışında paralı öğrenimde bulunan çocuklarının herbirisi için yıllık asgari ücretin birden fazla katları alınarak hesaplanan kazancı üzerinden vergilendirilecektir.

YAYINLARI
NO: 25